

**Proef met de afsprakennotitie “Verantwoord droog-
vallen op de Waddenzee”
Evaluatie 2004**

Inhoud

Hoofdstuk 1	Achtergrond	3
1.1	<i>Inleiding</i>	3
1.2	<i>Probleemstelling van de proefneming</i>	3
1.2.1	<i>Uitgangspunt van de proefneming</i>	3
1.2.2	<i>Welke gegevens zijn beschikbaar</i>	3
1.2.3	<i>Overwegingen van de regelgevende instanties om in te stemmen met de proefneming</i>	3
1.2.4	<i>De partijen die de afsprakennotitie hebben ondertekend</i>	4
1.3	<i>De evaluaties</i>	4
1.4.1	<i>Wie werkten mee aan de evaluaties?</i>	5
1.4.2	<i>Gebruik van het standaard waarnemingenformulier</i>	5
Hoofdstuk 2	Typering jaar	6
2.1	<i>Inleiding</i>	6
2.2	<i>Het weer in 2004</i>	6
2.2.1	<i>Sluispassages</i>	6
2.3	<i>Inspanning van betrokken organisaties voor bekendheid van de Erecode “Wad ik heb je lief”</i>	6
2.4	<i>Verspreiding van de Erecodefolder</i>	6
2.5	<i>Verspreiding van het waarnemingenformulier</i>	7
Hoofdstuk 3	De waarnemingen	8
3.1	<i>Inleiding</i>	8
3.2	<i>Soort waarnemingen</i>	8
3.2.1	<i>De wijze waarop de waarnemingen zijn geregistreerd</i>	8
3.2.2	<i>Korte samenvatting van de waarnemingen per organisatie</i>	8
3.3	<i>Werkgroep Vlieland</i>	8
3.3.1	<i>Het Ministerie van LNV</i>	9
3.3.2	<i>De Vereniging Natuurmonumenten</i>	9
3.3.3	<i>It Fryske Gea</i>	9
3.3.4	<i>Staatsbosbeheer</i>	9
3.3.5	<i>De Zeeverkeersposten</i>	10
3.3.6	<i>De KLPD Harlingen & de KLPD Delfzijl</i>	10
3.3.7	<i>De Wadvaarders & de BBZ</i>	10
3.3.8	<i>Het Landschap Noord-Holland</i>	10
3.3.9	<i>Zorg- en aandachtspunten</i>	11
3.4		
Hoofdstuk 4	Eerste conclusies en aanbevelingen	12

Hoofdstuk 1 Achtergrond

1.1 Inleiding

Op 4 juni 2003 is de afsprakennotitie “Verantwoord droogvallen op de Waddenzee” ondertekend. Deze ondertekening was de start van de proef met de nieuwe afspraken omtrent droogvallen en gedrag op de Waddenzee. Gedurende in beginsel 4 jaar is het toegestaan om ook buiten 200 meter van de betonde of bebakende vaargeul droog te vallen mits men zich houdt aan de overeengekomen Erecode “Wad ik heb je lief”. Jaarlijks vindt een tussentijdse evaluatie plaats van de gang van zaken en na 4 jaar moet een slotevaluatie antwoord geven op de vraag of het experiment een succes genoemd kan worden. In deze notitie worden de waarnemingen van het droogvallen van het tweede jaar van de proefneming beschreven.

1.2 Probleemstelling van de proefneming

Is het mogelijk om droog te vallen buiten de 200 meter van de betoning of bebakening op basis van de Erecode, zonder dat dit leidt tot een toename van de verstoringen?

1.2.1 Uitgangspunt van de proefneming

Indien de Erecode goed wordt nageleefd dan ondervindt de natuur geen nadelige gevolgen van het op ruimere schaal – ruimtelijk bezien – mogen droogvallen.

De vraag of de verruiming leidt tot een kleiner areaal aan ‘ongerept’ gebied en daarmee mogelijk tot nadelige invloed op de natuurwaarden, is bij de evaluatie van de proef niet aan de orde. Beantwoording van deze door de terreinbeherende instanties en de Waddenvereniging opgeworpen vraag vergt wel aandacht¹.

1.2.2. Welke gegevens zijn beschikbaar voor de evaluatie:

- Periodiek wordt monitoring op de Waddenzee uitgevoerd per vliegtuig (eens per 5 jaar). Dit geeft een momentopname van aantal droogvallers en de plaatsen waar dat gebeurt.
- Sluispassages en bezetting ligplaatsen worden jaarlijks geregistreerd.
- Processen Verbaal en waarschuwingen van het Korps Landelijke Politie Diensten, Bevoegde Opsporing Ambtenaren, het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit en Staatsbosbeheer worden doorgegeven aan het OM en in een jaarrapportage van het Wadden Handhavings Overleg opgenomen.
- Waarnemingen van overtredingen worden geregistreerd door de rijksvaartuigen.
- De algehele indruk die de opsporingsambtenaren hebben van het droogvallen in de Waddenzee (expert judgement).
- De registraties van droogvallers en eventueel geconstateerde overtredingen door een aantal recreantenorganisaties zoals de Wadvaarders & de BBZ.
- De registraties door terreinbeherende instanties zoals SBB, de Landschappen en Natuurmonumenten

1.2.3 Overwegingen van de regelgevende instanties om in te stemmen met de proefneming

Veel watersportorganisaties in het Waddengebied waren al jaren van mening dat de droogvalregulering te beperkend en onduidelijk was. Zij waren van mening dat op meer plekken in het Waddengebied drooggevallen kon worden. Tot 2003 mocht alleen worden drooggevallen binnen 200 meter vanaf de betonde en bebakende vaargeulen. Overtredingen van art. 16 van de Nb-wet in dat gebied worden geregistreerd door de varende inspecties. De algemene indruk is dat er tot 2003 slechts sporadisch sprake was van echte overtredingen. Er werden daarom ook nauwelijks Processen Verbaal uitgeschreven. Met ingang van 2003 is het potentiële droogvalgebied waar drooggevallen mag worden aanzienlijk vergroot. De droogvallers zullen zich wellicht meer over het gebied verspreiden.

¹ Dit uitgangspunt is geformuleerd door het ministerie van LNV, het OOW en de VWG voor de evaluatie 2003. Hierbij is door een aantal organisaties kanttekeningen geplaatst. Volgens hen zal ook naar de effecten van de proef op natuur gekeken moeten worden.

Mogelijk neemt ook het absolute aantal droogvalmomenten toe doordat de droogvallers vaker gaan droogvallen (op andere plaatsen) en/of er nieuwe droogvallers bijkomen. Als basis voor de proef van het verruimen van de mogelijke droogvallocaties zijn afspraken gemaakt waaraan droogvallende schepen en de bemanningen zich moeten houden. Van meet af aan is door alle bij de proef betrokken partijen gesteld dat de verruiming van de droogvalmogelijkheden er niet toe mag leiden dat meer overtredingen en verstoringen worden begaan. Dat betekent dat ook gedurende de jaren van de proef geconcludeerd moet kunnen worden dat zich slechts sporadisch overtredingen en verstoringen voordoen. De vraag is dan wat we verstaan onder ‘sporadisch’ (volgens Van Dale: ‘nu en dan’, ‘een enkele keer’). Met andere woorden: waar leg je de lat?

Vanwege de onmogelijkheid van een gebiedsdekkende kwantitatieve aanpak is gekozen voor een kwalitatieve methode. Hierbij is in het eerste jaar extra aan de handhavers, de terreinbeheerders en de recreantenorganisaties gevraagd om terug te kijken op het afgelopen seizoen en dit te vergelijken met een vergelijkbare periode in het recente verleden en aan te geven of hun indruk is dat het aantal verstoringen en overtredingen:

- sterk is afgenomen
- enigszins is afgenomen
- nagenoeg gelijk is gebleven
- enigszins is toegenomen
- sterk is toegenomen

Dit doet een beroep op het geheugen, maar door het grote aantal waarnemers ontstaat wel een gemiddeld beeld. Dat beeld wordt gezet naast de beschikbare getallen van PV's, waarschuwingen en waarnemingen van overtredingen en verstoringen.

Er is sprake van een succes van het experiment als het gemiddelde beeld van de verstoringen en overtredingen zich beweegt in de bovenste drie hierboven vermelde categorieën.

1.3 De volgende partijen hebben de afsprakennotitie ondertekend:

- Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).
- Het Overleg Orgaan Waddeneilanden (OOW).
- De Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG).
- De Stuurgroep Waddenprovincies.
- De Vereniging Wadvaarders.
- De Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ).
- De Verenigde Bruine Zeilvaart Harlingen (VBZH).
- De Noord-Nederlandse Watersport Bond (NNWB)².
- Het Koninklijk Nederlands Watersport Verbond (KNWV)³.
- De ANWB.
- De HISWA.
- De Nederlandse Kanobond & Stichting Peddelpraat
- De Stichting Wadloopcentrum Pieterburen.
- De Nederlandse Vereniging Van Toerzeilers (N.V.V.T.)
- De Recreatie Ondernemers Waddenzee (R.O.W.)

De Waddenvereniging heeft de afsprakennotitie niet ondertekend, maar staat wel achter de proef.

1.4 De evaluaties

Eén van de voorwaarden van de Waddenoverheden om in te stemmen met de proef is een goede jaarlijkse evaluatie. Door middel van deze evaluaties kan worden nagegaan of gebruikers van het Wad zich houden aan de Erecode “Wad ik heb je lief” en of de natuur geen schade ondervindt. Als de evaluaties een positieve uitkomst hebben dan kan de regelgeving aangepast worden. Zoniet dan wordt teruggekeerd naar de situatie voor de proefneming.

² Deze organisatie is opgegaan in het Watersportverbond.

³ Deze organisatie is opgegaan in het Watersportverbond.

Het is moeilijk een goed totaalbeeld te krijgen van het droogvallen in het gehele Waddengebied. Het gebied is groot en handhavers kunnen niet op alle plaatsen tegelijk zijn. Het is wel van belang een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het droogvallen en de effecten ervan op de aanwezige natuurwaarden, zodat de proef elk jaar en aan het einde van de proefneming goed beoordeeld kan worden.

1.4.1 Wie werken mee aan de jaarlijkse evaluaties⁴

Instantie	Gegevens/betrokkenheid
• Het Ministerie LNV	Waarnemingsformulieren van de opvarenden van de schepen ms. Krukkel, ms. Harder en ms. Phoca. Betrokken bij het evaluatieproces als regelgevende instantie.
• Het OOW	Betrokken bij evaluatieproces als regelgevende instantie.
• De VWG	Betrokken bij evaluatieproces als regelgevende instantie.
• Staatsbosbeheer	Jaarverslagen en waarnemingsformulieren van Terschelling (Boschplaat), Vlieland en van de Engelsmanplaat.
• De Vereniging Natuurmonumenten	Verslag van de beheerder van Schiermonnikoog.
• It Fryske Gea	Waarnemingen door beheerders.
• Het Groninger Landschap	Gegevens via schip LNV (ms. Harder).
• Het Landschap Noord-Holland	Verslag beheerders Balgzand.
• De Vereniging Wadvaarders	Waarnemingen door leden, verspreid over 't Wad.
• De BBZ	Waarnemingen door leden, verspreid over 't Wad.
• Sefh Waddenzee	Verwerken waarnemingsformulieren en ontwikkeling van de evaluatienotitie over 2004.
• Overige inspectieschepen (Via samenwerking Inspectie Waddenzee SIW)	Waarnemingsformulieren van de opvarenden van schepen.
• KLPD/Zeeverkeersposten	Gegevens via interviews in 2004.
• De Waddenvereniging	Betrokken bij het evaluatieproces.
• De Stuurgroep Waddenprovincies	Coördinatie van het evaluatieproces

1.4.2 Gebruik van het standaard waarnemingsformulier van de Vereniging Wadvaarders

Om de waarnemingen op een zo uniforme wijze te evalueren is gebruik gemaakt van een waarnemingsformulier dat ontwikkeld is door de Vereniging van Wadvaarders. Op het formulier wordt het totale aantal droogvallende schepen op een locatie per laagwater geteld, ook komt op het formulier te staan vanaf hoeveel schepen wel of niet verstorend gedrag wordt geconstateerd.

⁴ Opgemerkt moet worden dat de gebiedsbeherende instanties (Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, Het Groninger Landschap, Het Landschap Noord-Holland en Vereniging Natuurmonumenten) pas vanaf de evaluaties bij deze proef zijn betrokken.

Hoofdstuk 2 Typering jaar

2.1 Inleiding

2004 was het tweede jaar van de proef met nieuwe regelgeving voor droogvallen. Alle communicatie activiteiten konden dit jaar vanaf het begin van het seizoen plaatsvinden. Begin mei is een persbericht uitgegaan naar aanleiding van de resultaten van de evaluatie 2003. De folders van de Erecode zijn ruim voor het seizoen naar handhavers en organisaties in het Waddengebied, het IJsselmeergebied en het Lauwersmeergebied verspreid. Ook de waarnemingsformulieren zijn ruim voor het begin van het seizoen uitgezet. Dit jaar hebben ook de opvarenden van de inspectieschepen op het wad formulieren en folders ontvangen.

2.2 Het weer in 2004⁵

De zomer van 2004 was met gemiddelde temperatuur van 17,0 °C relatief warm. Vooral de maand augustus kenmerkte zich door hoge temperaturen. Er was in die maand zelfs sprake van een korte hittegolf.

Toch was de zomer van 2004 minder geschikt om droog te vallen dan de zomer van 2003. Het weer was dit jaar namelijk veel wisselvalliger dan het weer in 2003. In 2003 was sprake van langdurige periodes van warm stabiel weer. Het weer in 2004 kenmerkte zich juist door korte periodes van warm weer afgewisseld met korte periodes van koeler weer en soms veel wind. Dit is onder andere te zien aan de gemiddelde temperatuur van de maand juli. Deze maand was met een gemiddelde temperatuur van 16,7 °C koel te noemen. Ook de start van de zomer (juni) kenmerkte zich door een koele en wisselvallige periode. Eind juni volgde meer zomers weer. De zomer van 2004 was ook uitzonderlijk nat. Dit was vooral in de maanden juli en augustus. Van de KNMI-stations was Leeuwarden deze zomer het natst met 447 mm. In juni woedde een echte storm, maar ook in juli en augustus waren een aantal onstuimige dagen. Over de gehele zomer blies de wind langs de Nederlandse kust beduidend krachtiger en vaker uit westelijke richtingen dan gemiddeld.

2.2.1 Sluispassages

De gegevens voor 2004 volgen nog.

2.3 Inspanning van betrokken organisaties voor bekendheid geven aan de Erecode “Wad ik heb je lief”.

Gedurende het seizoen is op verschillende manieren aandacht geweest voor de Erecode. De Stuurgroep Waddenprovincies had de coördinatie van deze communicatie in handen. Begin mei is een persbericht naar de landelijke en regionale media gestuurd. In dit persbericht stonden een aantal conclusies uit de evaluatienotitie 2003. Hoofdboodschap was de verstoringen van loslopende honden in het Waddengebied. Het persbericht is bij het begin van het toeristenseizoen verstuurd. Toch heeft het bericht in veel regionale en landelijke dagbladen gestaan. De deelnemende organisaties van de proef met nieuwe regelgeving voor droogvallen hebben de boodschap uit het persbericht via verenigingsbladen aan hun achterban gemeld. Naast het persbericht is door de recreantenorganisaties ook op andere manieren aandacht gevraagd voor de evaluaties en de Erecode. Veel organisaties hebben de Erecode op hun website staan en hebben in verenigingsbladen aandacht geschonken aan de Erecode. De Stuurgroep Waddenprovincies heeft de proef met nieuwe regelgeving voor droogvallen en de Erecode besproken in de Beheersoverleggroep van Terschelling en van Ameland.

⁵ Tekst is op basis van de KNMI-website

2.4 Verspreiding Erecodefolder

De folder met daarin de tekst van de Erecode is in 2004 weer ruim verspreid. Hij is naar een groot aantal VVV's in het Waddengebied en het Lauwermeergebied gestuurd. De verspreiding van de folder in het Lauwersmeergebied is voornamelijk gedaan door de BBZ. De verspreiding van de folder naar de VVV's in het Waddengebied is gedaan door de Stuurgroep Waddenprovincies. De folder is ook verspreid door de Vereniging Wadvaarders. Leden hebben de folder meegenomen naar de jachthavens in het Waddengebied en het IJsselmeergebied. De Stuurgroep Waddenprovincies heeft vlak voor het hoogseizoen nog extra folders gestuurd naar de jachthavens op de Waddeneilanden. De Nederlandse Vereniging Van Toerzeilers heeft de verspreiding naar havens en verenigingen in het Noord-Hollandse deel van het Waddengebied op zich genomen. De natuurcentra in het Waddengebied hebben voor het hoogseizoen exemplaren van de folder van de Stuurgroep Waddenprovincies ontvangen. In 2004 zijn ook folders naar schippers en havens in het IJsselmeergebied verspreid. Dit is voornamelijk door de BBZ gedaan. De verspreiding naar de recreatieondernemers en hun klanten in de omgeving van Harlingen is gedaan door de Recreatie Ondernemers Waddenzee (R.O.W.). Op de SIW-dagen hebben de opvarenden van de inspectieschepen op de Waddenzee allemaal folders ontvangen.

2.5 Verspreiding van het waarnemingenformulier

De Stuurgroep Waddenprovincies heeft het formulier breed uitgezet. Het is naar alle deelnemende organisaties uit de evaluatiewerkgroep gestuurd. Daarnaast zijn tijdens de SIW-dagen 2004 formulieren verspreid onder alle opvarenden van de inspectieschepen op de Waddenzee. De Vereniging Wadvaarders heeft hun eigen formulier verspreid naar de leden van de Wadvaarders en de leden van de BBZ. In 2004 is aanzienlijk meer gebruik gemaakt van het waarnemingen formulier.

Hoofdstuk 3 De waarnemingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de waarnemingen van 2004 beschreven. Per organisatie is een korte samenvatting van de waarnemingen gegeven. De complete rapportages van de diverse organisaties zitten in de bijlage van deze rapportage. Ten gevolge van de proef en het vragen om waarnemingen aan de diverse organisaties is een breed spectrum aan soorten waarnemingen bijeengebracht.

3.2.1 Het soort waarnemingen

De waarnemingen hebben in 2004 op de volgende wijze plaatsgevonden:

Soort waarneming	Organisatie
Vanaf Schepen	LNV, BBZ & Wadvaarders, KLPD, Douane, Kmar
Vanaf het (ei)land	Fryske Gea, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Werkgroep Vlieland, Staatsbosbeheer.
Vanuit de lucht	Rijkswaterstaat district Waddenzee
Vanaf Zeeverkeersposten	Rijkswaterstaat district Waddenzee

Wat betreft het bovenstaande is het volgende van belang:

- ❑ Iedere instantie/organisatie heeft met de eigen bril en met de eigen deskundigheid waargenomen.
- ❑ Een natuurbeherende instantie neemt bijvoorbeeld ook verschil waar met een situatie zonder schepen, omdat zij continu aanwezig zijn.
- ❑ De bemanningen van schepen zijn in een groot gebied actief. Aandachtspunt is dat de schepen per dag maar een beperkte actieradius hebben.
- ❑ De bemanningen van de vuurtorens hebben zicht op een groot gebied en kunnen veel recreanten zien. Helaas zitten ze op grote afstand en is voor hen moeilijk om specifieke gedragingen van recreanten te zien.
- ❑ Een BBZ schipper neemt specifieke aspecten waar en (her)kent diverse collega schippers.

3.2.2 De wijze waarop de waarnemingen zijn geregistreerd

De gegevens zijn op verschillende manieren geregistreerd. Een aantal partijen heeft het waarnemingsformulier van de Wadvaarders gebruikt. De overige partijen hebben de gegevens op dezelfde wijze verzameld als voorgaande jaren.

3.3 Korte samenvatting van de waarnemingen per organisatie

3.3.1 Stichting Werkgroep Vlieland

2003

Waarnemingsgebied: Voornamelijk de platen in de omgeving van het dorp Oost-Vlieland.

De stichting heeft zich wat betreft het droogvallen beperkt tot een aantal algemene opmerkingen over droogvallen bij Vlieland. Droogvallen heeft volgens de Stichting weinig invloed op de natuur als recreanten aanboord van de plezierjachten blijven. Loslopende honden zijn een groot probleem en dit is dan ook de meest voorkomende overtreding van de Erecode "Wad ik heb je lief".

2004

Geen gegevens voorhanden.

3.3.2 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Het ministerie van LNV heeft drie inspectieschepen op de Waddenzee varen. Deze drie schepen kunnen de gehele Waddenzee inspecteren.

Ms. De Harder

Werkgebied: Oostelijk deel van de Waddenzee.

2003

Twaalf keer is de Erecode “Wad ik heb je lief” overtreden. Opvallende zaken: in Rottum en omgeving is drooggevallen en gevaren binnen het artikel 17 gebied. Een aantal keer lieten recreanten honden los lopen op het Wad. Vergelijk voorgaande jaren: De bemanning van het ms. De Harder heeft geen veranderingen gesignaleerd ten opzichte van voorgaande jaren. Wel werd er door een aantal schepen op een afstand die groter was dan 200 meter van de geul drooggevallen.

2004

Op de Eems en Dollard wordt niet of nauwelijks drooggevallen, alleen een plaatselijke ondernemer met een rondvaart boot laat zijn schip een paar keer per seizoen droogvallen, waarbij een groep gasten bij laagwater in de nabijheid van de boot kennismaken met het Wad. Dit gebeurt op ruime afstand van een rustplaats van zeehonden. Ook is de dichtheid aan fouragerende vogels gering.

Op het Groningerwad wordt er voornamelijk op de wantijen drooggevallen, het betreft hier vanaf Lauwersoog gerekend het Horhuizerwad, Pieterburenwad, en het Uithuizerwad. De schepen vallen in het algemeen droog langs of in de nabijheid van de prikken. Het zijn voor een groot deel kleinere jachten met af en toe een charterschip met groepen aanboord. De indruk is dat in de meeste gevallen men in redelijke nabijheid van het schip blijft.

Voor wat betreft Simondszand liggen schepen langs de rand wel eens droog, waarna een enkele keer het Simondszand wordt betreden. Tevens vinden de kanoers hier regelmatig een rustplek.

Het droogvallen in het gebied zuidelijk van de eilanden Rottumeroog en Rottumerplaat is beperkt aan de orde omdat een groot deel tijdelijke verboden gebied is. In het najaar komen hier nog enkele schepen. Op enkele incidenten na blijven de problemen hier binnen de perken.

In totaal is zijn er in 2004 vier PV's opgemaakt voor het bevaren/betreden van Artikel 17 gebieden NB-wet en is een aantal waarschuwingen uitgedeeld. Over het algemeen geeft 2004 dezelfde indruk geeft als het voorgaande jaar.

Ms. De Krukel

Werkgebied: Middendeel van de Waddenzee

2003

Er was in 2003 sprake van meer overtredingen, wellicht door het mooie weer. 25 keer is de Erecode “Wad ik heb je lief” overtreden. Opvallend is het grote aantal schepen dat te snel vaart in de omgeving van Ameland.

Vergelijk voorgaande jaren: Geen veranderingen van de droogvallocaties ten opzichte van voorgaande jaren

2004

De meeste waarnemingen zijn gedaan tijdens het varen. Een waargenomen verstoring is daarbij toeval. De meeste verstoringen zijn waargenomen als met de Krukel werd drooggevallen of voor anker werd gegaan in de nabijheid van een groep drooggevallen schepen. Er zijn 118 drooggevallen schepen geregistreerd. Per waarnemingsdag gaat het veelal om groepen schepen. Bij 8 waarnemingsmomenten is een duidelijk waarneembare verstoring geconstateerd. Het gaat dan om loslopende honden, betreden gesloten gebied, vliegeren, schoonmaken van het schip e.d.. Het maakte daarbij niet uit of de schepen binnen de 200 meter zone lagen of daar buiten.

Als sprake was van droogvallen in een belangrijk foerageergebied was verstoring moeilijk waar te nemen omdat de vogels dan vaak al weg zijn.

Verder wordt in de rapportage van de bemanning van de Krukel opgemerkt dat het, waarschijnlijk door de weersomstandigheden, minder is drooggevallen dan voorgaande jaren. Ook bestaat de indruk dat er in het centrale deel van de Waddenzee in 2004 minder chartervaart was dan in voorgaande jaren.

Ms. De Phoca

Werkgebied: Westelijk deel van de Waddenzee

2003

Er zijn 72 overtredingen geconstateerd. Opvallend is het hoge aantal verstoringen van zeehonden, het zich bevinden in gesloten gebied en de aantallen loslopende honden.

Vergelijk voorgaande jaren: Geen verschillen met voorgaande jaren. Veel droogvallocaties van voorgaande jaren waren dit jaar weer gewild.

2004

Er is melding gemaakt van 51 drooggevallen schepen in de periode april – juli 2004. In 6 gevallen is een duidelijke verstoring waargenomen. Het gaat daarbij om loslopende honden die vogels en zeehonden verstoren.

Uit de opmerkingen op de formulieren valt af te leiden dat het moeilijk is vast te stellen of sprake is van verstoring als het schip reeds is drooggevallen en de mensen van boord zijn. Als er namelijk mensen rond lopen, of er loopt een hond los, dan zijn er geen vogels en heeft de verstoring reeds plaatsgevonden, maar kan niet meer worden vastgesteld.

3.3.3 Vereniging Natuurmonumenten Schiermonnikoog

Werkgebied: Schiermonnikoog

2003

Totaal zijn 91 overtredingen geconstateerd. Deze overtredingen zijn ingedeeld in 4 categorieën: Verstoring van vogels in de broedtijd (5x), verstoring van vogels buiten de broedtijd (55x), lawaai, (4x), loslopende honden (27x).

Problemen doen zich voornamelijk voor bij de Oostpunt van het eiland. Door het verspreid droogvallen worden veel foerageer- en baltsgebieden verstoord. De algemene indruk van Natuurmonumenten is dat er op meer plaatsen in de omgeving van Schiermonnikoog wordt drooggevallen dan tijdens andere jaren. Droogvallers liggen meer verspreid op het wad. Wel geeft de vereniging aan dat de meeste droogvallers zich over het algemeen goed gedragen.

2004

In het algemeen zijn er in 2004 minder overtredingen van de Erecode geconstateerd.

In 2004 vielen nabij Schiermonnikoog minder schepen droog dan in 2003. De meeste daarvan vielen droog nabij de jachthaven (op sommige momenten liggen daar vele tientallen schepen). Voor het natuurbeheer op het eiland is dat geen groot probleem. Het gebied ligt ook buiten de begrenzing van het Nationaal Park.

De oostpunt van Schiermonnikoog valt binnen de begrenzing van het National Park. Hier geldt de toeristische zonering (fourageer en rustgebied voor vogels) zoals deze is opgenomen in het Beheers- en Inrichtingsplan van het Nationaal Park. Ook met in achtneming van de Erecode mag bij de oostpunt niet worden drooggevallen. Toch zijn hier droogvallers geconstateerd. En hoewel het slechts op een gering aantal schepen gaat dat zowel in het broedseizoen als daar buiten droogvalt aan de zuidzijde van de Oostpunt (omgeving Willemsduin) zijn hier zes duidelijke verstoringen geconstateerd.

Bij Simonszand werden 3 keer verstoring van rustende zeehonden vastgesteld. Deze werden veroorzaakt door droogvallers bij Simonszand.

De huidige gedoogregeling voor droogvallers is voor wat betreft de Oostpunt van Schiermonnikoog strijdig met de toeristische zonering zoals die in het Beheers- en Inrichtingsplan van het Nationaal Park is opgenomen.

3.3.4 Fryske Gea

Werkgebied: 't Oerd en de Hon (Ameland)

2003

It Fryske Gea geeft aan dat er dit jaar veel verstoringen zijn geweest (bij 30% van de waarnemingen zorgde droogvallers voor verstoring). Opvallend is het grote aantal loslopende honden (35% van de overtredingen). It Fryske Gea geeft wel aan dat door het mooie weer sprake was van veel droogvallers.

2004

In de periode april – september 2004 heeft it Fryske Gea ruim 60 drooggevallen schepen waargenomen. Daarbij is in 11 gevallen een duidelijke verstoring waargenomen. In vijf gevallen is een loslopende hond waargenomen. In zes gevallen is verstoring van vogels geconstateerd.

Uit de rapportage blijkt dat de waarnemingen op afstand worden gedaan en dat de afstand veelal te groot is om naast de constatering van ankeren en/of droogvallen en rondlopen van mensen op platen verdere waarnemingen te doen.

3.3.5 Staatsbosbeheer (Vlieland)

Werkgebied: Vlieland,

2003

- Geen waarnemingen

2004

Vlieland (Posthuiswad)

Vanaf Vlieland zijn in de periode mei – september 2004 op 16 dagen waarnemingen gedaan nabij het Wad onder het dorp. Daarbij zijn ruim 470 drooggevallen schepen geteld. Bij elke waarneming is ook geconstateerd dat vogels zijn verstoord door de aanwezigheid van mensen (soms groepen van bijna 40 personen) en loslopende honden (soms meerdere per waarneming, 30 in totaal). Roland: naar aanleiding van de laatste vergadering had ik het gevoel dat er bij Vlieland een probleem zat bij het Posthuiswad (en niet bij het dorp). Schepen vielen daar droog en er liepen veel honden los. Er is dan sprake van een nieuw droogvalgebied. Het Posthuiswad is een belangrijk foerageergebied en de omgeving van het gebied wordt gebruikt als rustplaats. SBB zou dit nog uitzoeken, kortom, heb je al van SBB gehoord of het probleem onder het dorp is of op het Posthuiswad (dit maakt uit voor het persbericht). Op dit moment staat in het persbericht dat het Posthuiswad een probleem is, dit moet dan ook in de notitie staan, anders laat ik het uit het persbericht).

Staatsbosbeheer Terschelling (De Boschplaat)

2003

Een aantal opvallende zaken: 466 van de 533 overtredingen op de Boschplaat zijn afkomstig van opvarenden van droogvallende plezierjachten. 128 keer is een afgesloten NB-wetgebied betreden, 263 keer hebben opvarenden van plezierjachten de natuur in niet afgesloten gebieden verstoord en 58 keer heeft er een hond onaangeliend op het wad gelopen. De loslopende honden worden door Staatsbosbeheer als de meest ernstige verstoring aangeduid, omdat hierdoor veel vogels worden verstoord. Het droogvallen in de omgeving de Boschplaat maakt het foerageer-, broed-, en rustgebied van de daar aanwezige vogels kleiner. Vergelijk voorgaande jaren: Er is sprake van een grotere verspreiding van droogvallers langs de kustlijn van de Boschplaat ten opzichte van 2002.

2004

Dit jaar heeft SBB ook met de radar waargenomen om te kunnen bepalen of de schepen op een afstand kleiner of groter dan 200 meter van de betonde en beprikte vaargeul waen drooggevallen. Het gebruik van de radar is een experiment. Bekeken wordt nog hoe er met deze gegevens om kan worden gegaan. Vanaf de Boschplaat zijn in de periode april – augustus 2004 ruim 520 drooggevallen schepen waargenomen. Het aantal droogvallers was minder dan vorig jaar. Er waren vooral minder charterschepen. Het aantal verstoringen door opvarenden van plezierjachten en charterschepen was helaas wel iets hoger dan in 2003 (5,7% in 2004 ten opzichte van 5,3% in 2003).

Uit de rapportage blijkt dat in tweederde van de rapportageperiode overtredingen van de Erecode zijn geconstateerd. Het betreft zowel betreden van afgesloten gebieden, het verstoren van vogels als loslopende honden.

Staatsbosbeheer Engelsmanplaat

2003

In de rapportage over 2003 zijn geen gegevens over de Engelsmanplaat opgenomen.

2004

Uit de rapportage is op te maken dat regelmatig sprake was van voorlichtend handhaven. Niet alle recreanten blijken de Erecode te kennen. overigens blijkt ook niet elke recreant op het Wad even geharmerd te zijn van de geldende wet- en regelgeving.

Op de Engelsmanplaat was de situatie ongeveer gelijk als in 2003. In de periode periode mei – juli 2004 zijn ruim 500 drooggevallen schepen waargenomen. Opvliegende vogels, wegzwemmende zeehonden zijn ook op en rond de Engelsmanplaat de meest geconstateerde verstoringen, veelal veroorzaakt door loslopende honden. Dit komt in zo'n 6 % van de meldingen voor.

Verder is geconstateerd dat een aantal rondvaartbedrijven voor verstoringen heeft gezorgd. Daarnaast moet bedacht worden dat er veel wadlopers op de Engelsmanplaat komen.

3.3.6 Zeeverkeersposten (Ameland, Schiermonnikoog & Terschelling)

2003

Werkgebied (van afstand zicht op de volgende droogvallocaties): Koffieboonenplaat, vaarwater van Zwarte Haan, de Kromme Balg, de rede bij jachthaven van Schiermonnikoog, Smeriggat, Eilanderbalg, Simonszand, Fransche gaatje, Groene strand en de Engelsmanplaat.

De bemanningen zijn geïnterviewd door de Stuurgroep Waddenprovincies.

Vergelijk met voorgaande jaren:

Over het algemeen gedragen opvarenden zich goed. Loslopende honden zijn veelal de grootste bron van verstoring.

De bemanningen van de drie torens geven allemaal aan dat zij geen verandering waarnemen ten opzichte van andere jaren.

2004

Nog geen gegevens ontvangen.

3.3.7 KLPD Harlingen & KLPD Delfzijl

2003

De KLPD is geïnterviewd door de Stuurgroep Waddenprovincies.

Werkgebied: Westelijke en Oostelijke Waddenzee

De KLPD Delfzijl geeft aan dat zij weinig veranderingen zien in de gedragingen van droogvallers ten opzichte van andere jaren. Mensen gedragen zich over het algemeen goed. De KLPD geeft wel aan dat zij niet over veel gegevens over andere jaren beschikken.

De KLPD Harlingen

Er wordt in de Westelijke Waddenzee veelal drooggevallen binnen de 200 meter van de betonning of bebakening. Opvarenden van plezierjachten gedragen zich over het algemeen netjes. Er zijn geen verschillen waargenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

2004

Nog geen gegevens ontvangen.

3.3.8 Wadvaarders/BBZ

Vaargebied: Gehele Waddenzee

2003

De Wadvaarders en de BBZ geven aan dat het percentage verstoringen laag is. Totaal zijn 2300 droogvallende plezierjachten waargenomen, waarvan 1,2% verstoord. Loslopende honden zijn het grootste probleem. De Wadvaarders en de BBZ hebben een uitgebreid beeld gecreëerd van de verspreiding van het aantal droogvallende plezierjachten op het Wad. Belangrijke droogvalgebieden zijn: Schiermonnikoog, rond de haven (in 2003 totaal 510 jachten waargenomen, waarvan 2 schepen voor een verstoring zorgde), Koffiebonenplaat (totaal 343 jachten waargenomen, waarvan 6 schepen voor een verstoring zorgde), Vlieland, ter hoogte van het dorp Oost-Vlieland (totaal 317 jachten waargenomen, waarvan 5 schepen voor een verstoring zorgde) en Engelsmanplaat (totaal 305 jachten waargenomen, waarvan 8 schepen voor een verstoring zorgde).

Vergelijk voorgaande jaren: De waarnemingen van 2003 geven hetzelfde beeld als de waarnemingen van andere jaren.

2004

In de rapportage van de Wadvaarders en de BBZ zijn de volgende conclusies opgenomen:

- het was in 2004 iets rustiger dan in 2003
- het percentage verstoringen in 2004 is verminderd t.o.v. 2003
- verstoring veroorzaakt door honden en geluidsoverlast vormen samen 70% van de verstoringen
- procentueel gezien komen verstoringen overal voor, niet specifiek op drukbezochte plaatsen
- de drukte concentreerde zich dit jaar meer rond havens en beschutte plaatsen (weersomstandigheden?)
- de drukte was evenredig verspreid door de week (2003 meer in de weekeinden)

De conclusies van 2004 zijn gebaseerd op 2771 waargenomen drooggevallen schepen. Opvarenden van 22 schepen (0,8% van het totaal aantal schepen) zorgden voor een verstoring. In 2003 zijn door de Wadvaarders/BBZ 2300 schepen waargenomen. In dat jaar zorgden 28 schepen (1,4% van het totaal aantal schepen) voor een verstoring.

3.3.9 Het Landschap Noord-Holland

Werkgebied: Balgzand

2003

Er hebben in 2003 geen incidenten plaats gevonden wat betreft droogvallen. Balgzand is een gebied dat op basis van artikel 17 uit de NB-wet periodiek is gesloten.

2004

Op het Balgzand vallen niet zoveel schepen droog. Een mogelijke reden is dat het Balgzand buiten de gangbare routes ligt. De waarnemingen vinden plaats van af de vaste wal.

3.3.10 *SIW-Helikoptervluchten*

Werkgebied: Gehele Waddenzee (waarnemingen 2004, o.a. Lutjegat, Wierumerwad, Oostmeep, Scheurrak, Waarnemingen nabij de jachthavens van Schiermonnikoog, Eilanderbalg, Pieterburen Wad, Schuitengat).

2003

Geen waarnemingen.

2004

Vanuit de lucht zijn in de periode juni – augustus 2004 op de vliegdagen t.b.v. inspecties op olielozingen e.d. (in het zomerseizoen wekelijks) 20 drooggevallen schepen waargenomen. De waarnemingen zijn verspreid over de Waddenzee gedaan en zijn op de dag van de waarneming een momentopname. In geen van de gevallen is tijdens de waarneming een verstoring geconstateerd. Dit is gezien de waarnemingshoogte niet mogelijk. Deze luchtwaarnemingen geven een aanvullend beeld van de verspreiding van de droogvallers.

3.3.11 *Douane*

2003

Geen waarnemingen.

2004

Waarnemingen 2004: Engelsmanplaat, Wierumerwad, Zoutkamperlaag, Smerrigat, Peasenrede, Franse Gaatje.

De bemanning van de Stormmeeuw heeft melding gemaakt van 25 drooggevallen schepen in de periode maart – augustus 2004. Deze schepen zijn vrijwel alle waargenomen in het Oostelijk deel van de Waddenzee. Hierbij zijn tijdens de waarneming geen verstoringen geconstateerd.

3.3.12 *Koninklijke Marechaussee*

2003

Geen waarnemingen.

2004

Door de bemanning van de RV 166 is melding gemaakt van ruim zestig drooggevallen schepen in de periode april – oktober 2004. De waargenomen schepen lagen op een enkele uitzondering na bij de Richel, de haven van Ameland en de haven van Schiermonnikoog. De Kmar heeft ten tijde van de waarnemingen geen verstoringen geconstateerd.

3.4 *Aandachtspunten uit het voorgaande:*

- In 2004 hebben meer instanties een bijdrage geleverd aan de waarnemingen van droogvallen dan in 2003.
- Er zijn in 2004 meer waarnemingsformulieren ingevuld en opgestuurd dan in 2003.
- Ondanks een groter aantal waarnemingen, is de algehele indruk dat er minder is drooggevallen dan in 2003. Dit heeft zeer waarschijnlijk met het weer te maken. Het is ook een bevestiging dat het een goede keuze is de proef over meerdere jaren te spreiden
- Het is moeilijk vast te stellen of er sprake is van verstoringen. Als een drooggeval schip wordt waargenomen, zijn de vogels en zeehonden vaak al weg en is van een eventueel te constateren verstoring geen sprake.

- Alleen kijken naar het aantal verstoringen en PV's geeft geen beeld van het totale effect van de proef, want de effecten van de activiteiten op de natuur worden onvoldoende in beeld gebracht. De waarnemingen van natuurterreinbeheerde organisaties zijn hiervoor illustratief.
- Loslopende honden blijken één van de grootste bronnen van verstoring te zijn.
- Er zijn spanningen te zien in gebieden ten zuidoosten van de Waddeneilanden.

Hoofdstuk 4 Conclusies en aanbevelingen

In hoofdstuk 3 zijn de waarnemingen van 2003 en 2004 beschreven. De inspanningen van een behoorlijk aantal mensen/instanties heeft een grote hoeveelheid gegevens opgeleverd. In 2004 nog meer dan in 2003. Een woord van dank aan allen die hebben meegewerkt is dan ook op zijn plaats.

Een tweede jaar van waarnemen geeft een duidelijk beeld van de mate waarin en de wijze waarop wordt drooggevallen op het Wad. Het beeld is nog wel divers. Gestreefd wordt naar een verdere uniformering van de waarnemingen (er is een verbeterd formulier ontwikkeld). Deze worden vervolgens verwerkt in een database, waarvan de geaggregeerde gegevens zijn te raadplegen via Interwad (Waddeninzicht). De plaatsen waar wordt drooggevallen worden via internet ook visueel inzichtelijk gemaakt via een kaart van de Waddenzee waar de plaatsen waar is drooggevallen op zijn weergegeven, alsmede het aantal keren dat is drooggevallen. Verder kan de mate en aard van verstoring in beeld worden gebracht.

Uit de rapportages is op te maken dat niet iedereen hetzelfde beeld heeft bij het kernbegrip verstoring. Gebruikers beoordelen waarnemingen anders dan gebiedsbeheerders. Maar voor alle deelnemers aan de droogvalproef staat de unieke waarde van het Wad vast en zijn ze unaniem van mening dat om die reden zorgvuldig met het Wad moet worden omgegaan. Bij deze proef zijn de gedragsregels van de Erecode "Wad ik heb je lief" uitgangspunt en de basis voor het formuleren van het begrip verstoring.

De Erecode "Wad ik heb je lief"

Wat je lief hebt, daar ga je vanzelf voorzichtig mee om. Juist wanneer je je vrij voelt. Wij weten dat u van het Wad geniet als een unieke wildernis, die eisen stelt aan uw kennis en kunde en die u graag wilt beschermen. Dat gevoel willen we niet onnodig inperken. We vertrouwen op uw eigen inzicht. Vandaar deze Erecode.

Vogels

- Ga pas van boord als foeragerende vogels zijn verdwenen. Zorg dat u bij opkomend water weer op tijd terug bent, zonder de vogels te verstoren.
- Blijf als groep(je) dicht bij elkaar en waaier niet uit.
- Als de eerste vogels opvliegen, dan komt u te dichtbij.
- Houd extra afstand tot grotere vogels, zoals wulp en lepelaar.
- Houd afstand tot broedende vogels en vogels met jongen.
- Vaar niet te dicht langs hoogwatervluchtplaatsen.
- Ga er niet ankeren.
- Loop rond hoogwater niet naar groepen vogels toe

Zeehonden

- Blijf uit de buurt van rustende zeehonden.
- Loop er zeker nooit naar toe.
- Zodra één zeehond zijn kop opsteekt, komt u te dicht bij de groep.
- Vaar niet dicht langs steile oevers waar zeehonden rusten.
- Ga hier niet in de buurt ankeren of droogvallen.

Wat vanzelf spreekt

- Houd uw hond aangeliend.
- Niet aan het schip werken met verf, olie, diesel, oplosmiddelen...
- Geen harde muziek, luide radio of marifoon.
- Niet met onnodig motorgeweld proberen los te komen.
- Vaar zonder hoge hekgolven.
- Gebruik geen onnodige felle verlichting.
- Gooi geen afval overboord.

Tot slot

- Goed zeemanschap gaat boven alles.
- Vaar met een actuele hydrografische kaart.
- Blijf uit gebieden die gesloten zijn op grond van artikel 17 en andere regelgeving.
- De schipper is en blijft verantwoordelijk voor het gedrag van zijn opvarenden.
- Bij een wandeling op het Wad geldt de Provinciale Wadloopverordening (1996). Passeer dus geen geulen dieper dan kniehoogte, dat is gevaarlijk. Groepen groter dan 7 personen mogen niet verder van hun boot gaan dan 500 meter (artikel 5°).
- Val niet te lang achter elkaar op dezelfde plaats droog: maximaal twee of drie tijen.

Deze Erecode vervangt de Wadgebruiksaanwijzingen. Hij geldt voor iedereen op het Wad, dus opvarenden van schepen, kanovaarders, wadlopers, vogelaars, deelnemers aan Waddenzwerftochten enzovoort. Wie zich niet aan deze Erecode houdt, heeft vanaf juni 2003 kans op een bekeuring.

Tot 2003 bestond geen duidelijk beeld van de mate waarin en de wijze waarop op het Wad werd drooggevallen, omdat niet op systematische wijze gegevens zijn verzameld. Wel waren er gegevens over droogvallen uit de tellingen (luchtwarnemingen) door de provincies bij laagwater in 2000 en uit het onderzoek “Vaargedrag IJsselmeer & Waddenzee” van provincies en het ministerie van LNV in 2003. Alleen van excessen waartegen proces verbaal is opgemaakt zijn exacte gegevens bekend. Daarnaast beschikten gebiedsbeheerders over enige gegevens. Daarmee vergeleken zijn de overzichten over 2003 en 2004 een grote vooruitgang. Door gestructureerde waarnemingen omtrent droogvallen ontstaat een completer beeld van droogvallen en verstoringen.

Uit de rapportage over 2004 blijkt dat er minder vaak is drooggevallen op het Wad dan in 2003. De waarnemers van inspectieschepen geven aan dat qua verstoring geen tot weinig verschil te constateren ten opzichte van voorgaande jaren. De gebiedsbeheerders geven wederom een grotere verspreiding van de aantallen droogvallers weer. Met name Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten zijn bezorgd over de droogvalactiviteiten en het gedrag nabij Terschelling (Boschplaat), Schiermonnikoog (Oostplaat) en het Posthuiswad bij Vlieland (moet nog wel contact over komen met SBB). De waarnemingen van Wadvaarders en de BBZ geven geen grote wijzigingen in verstoringen ten opzichte van voorgaande jaren weer.

Op een aantal locaties is wel reden tot zorg. Het aantal verstoringen is groter en soms ernstiger dan het beeld op basis van het aantal processen verbaal uit eerdere jaren doet vermoeden. Er is een aantal locaties waar veel wordt drooggevallen die tevens erg belangrijk zijn voor de natuur vooral voor de vogels ook al houdt met zich aan de Erecode dan kunnen toch nog problemen ontstaan. Maar er zijn ook veel gebruikte locaties waar geen spanningsvelden aanwezig zijn. Daarnaast zorgen loslopende honden voor de nodige problemen. Dit legt nogmaals de noodzaak op het voortzetten van het communicatietraject van de Erecode “Wad ik heb je lief”.

De zomer van 2004 was minder geschikt om droog te vallen dan de zomer van 2003. Het weer was dit jaar namelijk veel wisselvulliger dan het weer in 2003. In 2003 was sprake van langdurige perioden van warm stabiel weer. Het weer in 2004 kenmerkte zich juist door korte perioden van warm weer afgewisseld met korte periodes van koeler weer en soms veel wind.

De waarnemingen van 2003 en 2004 tonen aan dat het niet verstandig is beleid te maken op de gegevens van één jaar. Datzelfde geldt ook voor het geval waarin het beleid gebaseerd zou worden op de waarnemingen in twee opeenvolgende jaren met een totaal verschillend weertype. Het is dus zinvol om door te gaan met de proef en met het waarnemen. Wel zou alvast kunnen worden nagedacht hoe het grote aantal loslopende honden op het Wad kan worden teruggedrongen.

Naar aanleiding van de waarnemingen in 2004 moet in 2005 aandacht worden besteed (in de handhaving, in de voorlichting en door middel van onderzoek) aan de volgende punten. Een deel daarvan zou meegenomen moeten/kunnen worden in het communicatietraject voor 2005.

- Aandacht voor het beleid met betrekking tot bekeuringen (wat kost een bekeuring voor een loslopende hond).
- Is er voldoende zicht op de situatie betreffende het droogvallen ten zuidoosten van de eilanden (Vlieland ten zuidwesten). Is er sprake van verschil in gedrag bij droogvallen in het weekend en op doordeweekse dagen.
- Wat is het effect van een loslopende hond of een droogvallend schip in een voedselrijk gebied.
- Is er een relatie tussen het aantal droogvallers en de capaciteit van de jachthavens.
- Hoe om te gaan met overtredingen van de Erecode (afspraken over verbaliseren?)

- Is het mogelijk de Waterkaart met informatie over bijvoorbeeld Hoogwatervluchtplaatsen uit te breiden.